

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دروغگوئی کودکان

و

روش‌های اصلاح و درمان آن

تالیف: عاطفه دبیری

مرضیه کاکوئی

انتشارات طراحان ایماژ

سرشناسه: عاطفه دبیری ۱۳۵۷

عنوان و نام پدیدآور: دروغگوئی کودکان و روش‌های اصلاح و درمان آن/ تألیف عاطفه دبیری، مرضیه کاکوئی.

مشخصات نشر: تهران: ایماژ، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری: ۴۰ ص

شابک: 978-600-6158-06-8

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: راستگوئی و دروغگوئی در کودکان

موضوع: کودکان - روان شناسی

شناسه افزوده: کاکوئی، مرضیه

رده‌بندی کنگره: BF۶۳۲/۱۲۲ ۱۳۹۱

رده‌بندی دیویی: ۳۷۱۱۸۳۳

شماره کتابشناسی ملی: ۱۳۹۰/۱۲/۱۷

دروغگوئی کودکان و روش‌های اصلاح و درمان آن

مؤلف: عاطفه دبیری، مرضیه کاکوئی

صفحه‌آرا: پانته‌آ کشاورز

قطع: رقعی - ۴۰ صفحه

قیمت: ۲۰۰۰ تومان

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۲

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: 978-600-6158-06-8

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

آدرس: تهران خیابان انقلاب، خیابان ۲۲ فروردین، نیش کوچه ماستری فراهانی، پلاک ۳۷، طبقه دوم، واحد ۶

تلفن: ۶۶۹۶۹۶۹۶ - ۰۹۱۲۳۰۹۹۲۰۳ فاکس: ۶۶۴۸۸۶۵۶

۵	پیشگفتار
۶	مقدمه

فصل اول: چرا کودکان دروغ می‌گویند

۸	تعریف دروغ
۸	دروغ‌گویی در کودکان
۱۰	درک کودکان از دروغ و اشتباه
۱۲	دروغ‌نشانه چیست
۱۲	آثار و نشانه‌های دروغ
۱۳	دلایل دروغ‌گویی
۱۴	هدف از دروغ‌گویی چیست
۱۴	- ترس از تنبیه
۱۵	- تقلید از والدین
۱۵	- نحوه بیان و برخورد والدین
۱۶	- احساس تحت فشار بودن
۱۶	- آزمون والدین توسط کودک
۱۶	- تشویق نادرست والدین
۱۶	- حفظ احساسات دوستی
۱۷	- در نظر گرفتن مصلحت
۱۸	- لو ندادن
۱۹	- جلب توجه کردن
۱۹	- رهایی از سرزنش
۱۹	- حسادت و رقابت
۱۹	- آرزو و امید
۱۹	- به بازی گرفتن
۱۹	- ناراحت کردن و کینه جویی
۲۰	- خودنمایی
۲۰	- کسب منافع

۲۰	تفکر پیش عملیاتی
۲۰	عادت و تربیت غلط
۲۱	دروغگویی در چه کودکانی بیشتر دیده می شود

فصل دوم: اصلاح و درمان دروغگویی در کودکان

۲۲	روش های اصلاح و درمان دروغگویی
۲۲	تشخیص علت دروغگویی
۲۲	زمینه سازی تشخیص دروغ از واقعیت در کودک
۲۴	ایجاد محیط سالم در خانه
۲۵	ایجاد ارتباط صمیمی و احساس اعتماد در کودک
۲۵	باعث دروغگویی کودک نشود
۲۶	ایمن کردن کودک از تنبیه و مجازات
۲۷	پذیرش دروغگویی از طرف کودک
۲۸	پذیرش کودک از طرف والدین
۲۸	راز دار بودن والدین
۲۸	نصیحت کردن کودک
۲۸	چشم پوشی کردن از دروغ کودک
۲۹	محدود کردن توقعاتمان از کودک
۲۹	محبت کردن به کودک
۲۹	بیان عواقب و نتایج دروغگویی
۲۹	هشدار دادن به کودک
۳۰	اعلام نارضایتی والدین
۳۰	بیان شرایط ارزشمند بودن کودک
۳۰	ندادن فرصت به کودک
۳۱	ایجاد سرخوردگی در کودک
۳۲	هشدار به والدین درباره تنبیه کودکان
۳۴	ملاحظات پایانی
۳۶	فهرست منابع فارسی
۳۷	فهرست منابع انگلیسی

کودکان به عنوان یکی از گروه‌های سنی آسیب‌پذیر در معرض انواع اختلالات رفتاری (خودسری، طغیان، دزدی، جرایم جنسی، اعتیاد، بی‌بند و باری و دروغ‌گویی) قرار دارند. در آسیب‌شناسی اختلالات شخصیتی کودک، روان‌شناسان رشد به مقتضیات خاص مراحل رشد، و روانشناسان یادگیری اجتماعی به شرایط و مقتضیات محیطی کودک توجه دارند. دروغ‌گویی یکی از اختلالات رفتاری است که پدر و مادر و اطرافیان کودک با آن دست به‌گریبان‌اند. خانواده اولین پایگاهی است که کودک در آنجا مورد تربیت و آموزش قرار می‌گیرد و پدر و مادر اولین معلم‌های کودک هستند. بنابراین نوع باورها، ارزش‌ها، انتظارات و اسنادهای آنان شکل دهنده رفتار کودک می‌باشد.

کمبود یا عدم آگاهی والدین و مربیان درباره علت و انگیزه دروغ‌گویی در کودکان و چگونگی اصلاح این اختلال باعث می‌شود تا هنگام مواجهه با دروغ‌گویی کودک، واکنش‌های نادرستی از خود بروز دهند. بطوریکه بسیاری از والدین به جای مداخله به موقع و مناسب به تنبیه و طرد کودک روی می‌آورند.

در این کتاب به دروغ‌گویی در کودکان؛ نقش والدین؛ اهداف، نشانه‌ها و علل دروغ‌گویی؛ دلایل دروغ‌گویی از دیدگاه روان‌شناسان یادگیری اجتماعی؛ روش‌های اصلاح دروغ‌گویی؛ و همچنین نکاتی در زمینه مضرات تنبیه در کودکان پرداخته شده است. هدف از نگارش این کتاب افزایش آگاهی و اطلاعات والدین، مربیان و دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت است؛ تا بتوانند مشکل دروغ‌گویی کودک را در مراحل اولیه تشخیص داده و به اصلاح آن بپردازند. زیرا اگر به موقع و با اطلاعات درست به انجام یک سلسله اقدامات نپردازند، در آینده نه چندان دور این کودک به نوجوانی تبدیل خواهد شد که دارای یک یا چند اختلال شخصیتی و رفتاری می‌باشد. کودکان، زنان و مردان فردا باید برای تربیت‌شان کوشا باشیم به امید اینکه فرزندان صادقی بپرورانیم تا بتوانند جاده‌ای روشن به سوی آینده‌ای موفق با تکیه بر صداقت خویش ترسیم کنند.

در نگارش این کتاب از تحقیقات جدید انجام شده در زمینه دروغ‌گویی کودکان بهره گرفته شده است که خواندن آن را به تمام پدرها و مادرها، روانشناسان کودک و دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت توصیه می‌کنیم.

در پایان، جا دارد از استاد بزرگوار جناب آقای دکتر سید علی صمدی که کتابها و مقالات خارجی مفیدی را در اختیارمان قرار دادند، کمال تشکر و قدردانی را داشته باشیم.

عاطفه دبیری، مرضیه کاکوئی

مقدمه

طی دو دهه والدین "صداقت" را به عنوان بیشترین ویژگی ای که می خواهند فرزندشان داشته باشد رده بندی کرده اند. ویژگی های دیگر همچون اعتماد به نفس^۱ و عدالت به این اندازه مورد توجه نبودند. تحقیقات نشان می دهد که کودکان نیز نظر مشابهی دارند. ۹۸ درصد کودکان می گویند که اعتماد کردن و صداقت داشتن در روابط شخصی، ضروری هستند. ۹۶ تا ۹۸ درصد کودکان بر اساس سنشان می گویند که دروغگویی از نظر اخلاقی، نادرست است. اما تحقیقات نشان می دهند که ۹۶ درصد از کودکان به والدین خود دروغ می گویند.^۲

در تحقیقاتی که روی کودکان در خانه هایشان انجام گرفته نتایج بیانگر آن است که کودکان ۴ ساله، هر دو ساعت یکبار دروغ می گویند، در حالیکه یک کودک ۶ ساله، هر یک ساعت، یک دروغ می گوید. تعداد کمی از کودکان استثناء هستند. در تحقیقات مشابه، ۹۶ درصد تمامی کودکان، دروغ می گویند. کودکان خیلی زودتر از آنچه انتظار داریم دروغ گفتن را یاد می گیرند. دکتر تالوار طی تحقیقی یک بازی زیر چشمی نگاه کردن را تدارک دید. نتیجه اش این بود که یک سوم کودکان ۳ ساله که زیر چشمی نگاه کرده بودند وقتی از آنها سوال شد که آیا زیر چشمی نگاه کرده اند، اکثرشان آن را پذیرفتند. اما بیش از ۸۰ درصد کودکان ۴ ساله ای که زیر چشمی نگاه کرده بودند، وقتی از آنها سوال شد آیا زیر چشمی نگاه کرده اند، به دروغ می خواستند ثابت کنند که این کار را نکرده اند. تقریباً تمامی کودکان در تولد ۴ سالگی شان تجربه دروغگویی را آغاز می کنند.^۳

کودکانی که خواهر یا برادر بزرگتر دارند زودتر دروغگویی را یاد می گیرند.^۴ یا ورود به مدرسه راهنمایی بسیاری از کودکان همانند دستگاه کپی برداری به دوستانشان دروغ می گویند که روشی برای جبران ناکامی یا جلب توجه است، یا ممکن است تلاش کنند تا کار بدی را که انجام داده اند جبران نمایند.^۵

بیشترین صحبت درباره دروغگویی این است "الگویی که باعث شروع دروغگویی در

1. self confidence

2. Lie

3. Bronson & Marryman, 2009

4. Talwar, 2008

5. Wilson, Smith, Ross and Ross, 2004

6. Wilson, Smith, and Ross, 2003

کودکان می‌شود کیست؟ آیا دروغ‌گویی از اوایل زندگی ثابت باقی می‌ماند؟ "برخی کودکان می‌گویند: "من این دروغ رو گفتم و احساس خیلی بدی داشتم. قسم خوردم که دیگر هرگز دروغ نگویم." بعضی دیگر از کودکان می‌گویند: "من هیچ وقت نمی‌دونستم که خوب می‌تونم پدرم رو فریب بدم. من می‌تونم دفعات دیگر هم دروغ بگم." دروغ‌هایی که کودکان زود شروع می‌کنند معنی دار هستند. شیوه عکس العمل پدر و مادرها می‌تواند بر دروغ‌گویی کودکان تاثیر بگذارد!

چرا کودکان دروغ می گویند

تعریف دروغ

از نظر روانشناسی دروغ تحریف آگاهانه واقعیت، بیان مطلبی است که مطابق با واقعیت و حقیقت نیست و دروغگو یعنی شخصی که به قصد گول زدن دیگران خلاف واقعهای را بیان کند. معمولاً کسی که دروغ می گوید آگاهانه^۱ به تحریف حقیقت می پردازد و امری را تأیید می کند که وجود خارجی ندارد.

بین دروغ گفتن و انکار کردن (به عنوان یک مکانیسم دفاعی) تفاوت وجود دارد. زیرا فرد در انکار کردن، حقیقت را به طور کامل رد می کند اما به صورت ناآگاهانه^۲، در حالیکه دروغ به صورت آگاهانه گفته می شود.

دروغگویی در کودکان

مطالعاتی که درباره مفاهیم^۳ در کودکان صورت گرفته است نشان می دهد که تحول و تکامل مفاهیم در کودکان جریان منطقی را طی می کند و صرف نظر از تاثیر هوش^۴ و فرصت های یادگیری^۵، مفاهیم مختلف در کودکان با افزایش سن تغییر می یابند. توجه به تحول درک مفهوم دروغ در کودکان اخیراً بدلیل اهمیت نظری آن در نظریه ذهن و همگانی

1.consciously
2.denial
3.unconsciously
4.concepts
5.intelligence
6.learning